

Kritik mot en kriminalvårdsmyndighet för att ha granskat ett brev från JO till en intagen

Anmälan

AA framförde klagomål mot kriminalvårdsanstalten Nyköpings rutiner för brevgranskning och anförde bl.a. att ett brev från JO hade öppnats.

Utredning

Anmälan remitterades till Kriminalvårdsmyndigheten Nyköping för yttrande. I remissvaret anförde kriminalvårdschefen BB bl.a. följande.

I ärendet har fråga väckts om varför brev som sänts till AA under dennes verkställighet på Nyköpingsanstalten öppnats av anstaltspersonalen trots att det varit fråga om s.k. myndighetspost. I ärendet har säkerhetsvårdaren CC och kriminalvårdsinspektören DD hörts. Även övriga säkerhetsvårdare samt personalen på AA:s avdelning har tillfrågats i ärendet.

Av utredningen har följande framkommit.

AA mottog i slutet av maj, under sin vistelse på Nyköpingsanstalten, ett brev avsänt från Riksdagens ombudsmän – JO. Brevet var adresserat till en boxadress i Stockholm och hade genom eftersändning vidarebefordrats till anstalten Nyköping. Vid anstaltens genomgång av de intagnas post beslutades, medelst stämpel på kuvertet, att brevet skulle öppnas. Anstaltens rutiner vid brevgranskning är att eventuellt öppnande i princip alltid sker i den intagnes närvaro. Endast i undantagsfall öppnas brevet i stället av två tjänstemän varefter brevet försluts och överlämnas till den intagne. I dessa fall stämplas försändelsen med texten ”Granskningen utförd av” och signeras av de båda tjänstemännen. På brevet till AA användes i stället stämpeln med texten ”Öppnas” vilket anger att brevet skulle öppnas i den intagnes närvaro. Det förefaller därför mindre sannolikt att brevet skulle ha varit öppnat redan när det överlämnades till AA. Eftersom ingen av de tillfrågade har kunnat erinra sig det inträffade har det exakta händelseförloppet emellertid inte kunnat fastställas.

Som framgår av 25 § lagen om kriminalvård i anstalt (KvaL) skall brev mellan intagen och svensk myndighet vidarebefordras utan granskning. Endast i de fall uppgiften om avsändare skäligen kan misstänkas vara oriktig får ett sådant brev granskas. En förutsättning för granskning är dock att förhållandet inte kan klarläggas på annat sätt.

Vem som utfört brevgranskningen och följaktligen beslutat om öppning av brevet samt vem av avdelningsvårdarna som överlämnat brevet till AA har inte kunnat klarläggas. All personal vid Nyköpingsanstalten med behörighet att utföra brevgranskning är emellertid väl förtrogen med innehållet i 25 § KvaL. Det kan

därför antas att den tjänsteman som beslutade om öppning förutsatte att brevet ursprungligen var adresserat till AA:s privata boxadress och att eftersändningen gjorts av någon bekant till AA. Myndighetsbrev som under postgången varit föremål för eftersändning har i princip kunnat hanteras och manipuleras på samma sätt som övrig post till intagna.

Eftersom det sällan är möjligt, eller i vart fall mycket tidskrävande, att utreda vem som i ett enskilt fall ombesörjt eftersändningen finns det skäl att i granskningshänseende hantera eftersänd myndighetspost som övrig post med okänd avsändare. Kriminalvårdsmyndigheten anser, mot bakgrund härav, att det inte varit uppenbart fel att besluta om öppnande av det nu aktuella brevet. Myndigheten emottar dock ett klargörande uttalande från JO i fråga om vilken typ av utredning som rimligen bör föregå beslut om öppnande av eftersänd myndighetspost samt hur sådana försändelser generellt bör hanteras.

AA bereddes tillfälle att yttra sig över remissvaret, men hördes inte av. I beslut den 9 oktober 2002 anförde *JO Pennlöv* följande.

Bedömning

Det skydd för förtrolig kommunikation som regleras i 25 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt kan ses som en för intagna i kriminalvård anpassad form av det skydd som gäller varje medborgare enligt 2 kap. 6 § regeringsformen. Det är därför av synnerlig vikt att den som har att bedöma huruvida ett brev från t.ex. en myndighet, skall granskas, vinnlägger sig om att göra en seriös bedömning av möjligheterna att klarlägga vem som är avsändare av brevet.

Utredningen i ärendet har inte kunnat klarlägga vem som utfört brevgranskningen och följaktligen beslutat om öppnande av brevet samt vem av avdelningsvårdarna som överlämnat brevet till AA. Ett sådant förhållande är givetvis inte tillfredsställande, men det framstår inte som meningsfullt att vidta ytterligare utredningsåtgärder för att bringa klarhet i saken. Det är däremot utrett att det aktuella brevet från JO har blivit utsatt för granskning. Kriminalvårdsmyndigheten har i sitt remissvar uppgett att det kan antas att den tjänsteman som beslutade om öppnande förutsatte att brevet ursprungligen var adresserat till AA:s privata boxadress och att eftersändningen gjorts av någon bekant till AA.

Kriminalvårdsmyndigheten har vidare uppgett att myndighetsbrev som under postgången varit föremål för eftersändning i princip har kunnat hanteras och manipuleras på samma sätt som övrig post till intagna. Kriminalvårdsmyndigheten har framhållit att eftersom det sällan är möjligt, eller i vart fall mycket tidskrävande, att utreda vem som i ett enskilt fall ombesörjt eftersändningen finns det skäl att i granskningshänseende hantera eftersänd myndighetspost som övrig post med okänd avsändare. Enligt min mening finns det emellertid inget lagstöd härför.

Lagen medger granskning av brev från en myndighet endast om det skäligen kan misstänkas att uppgiften att brevet är avsänt från myndighet är oriktig och förhållandet inte kan klarläggas på annat sätt. Att ett myndighetsbrev blivit föremål för eftersändning kan vid den bedömningen självfallet vara av betydelse men kan inte generellt anses utgöra tillräcklig grund för att granska ett sådant brev.

Huruvida det i praktiken kan klarläggas vem som är ett brev avsändare på annat sätt än genom att granska brevet beror självfallet på omständigheterna i det särskilda fallet.

I ärendet är utrett att ett brev från JO, som var adresserat till häktet Stockholm, har genom eftersändning vidarebefordrats till anstalten Nyköping och där utsatts för granskning. Eftersom det aktuella brevet enligt på kuvertet tryckt text angetts komma från JO, har det ålegat anstaltens personal att vid hanteringen av brevet iakttå reglerna om s.k. myndighetspost. Att brevet varit föremål för eftersändning förändrar således enligt min mening inte saken. Huruvida det i ett enskilt fall kan finnas anledning att ifrågasätta uppgiften om avsändare är en bedömningsfråga som JO normalt inte uttalar sig i. Utredningen i ärendet har inte kunnat klarlägga vare sig vem som utfört granskningen eller vilka överväganden som föregått densamma. Jag nöjer mig därför att med hänvisning till vad jag anført om grundlagsskyddet på området understryka vikten av att berörd personal sköter posthanteringen på ett korrekt och omsorgsfullt sätt.